

*ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА*

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

ПОЉОПРИВРЕДНИ БИЛТЕН

Број I V бесплатан примерак
април 2016 Косовска Митровица

Садржај:

РАТАРСТВО-ПОВРТАРСТВО

- Сетва (садња) ратарских и повртарских култура

ЗЕМЉОРАДНИЧКО ЗАДРУГАРСТВО

- Зашто и како до земљорадничке задруге?

ИПАРД

- ИПАРД фондови

ПИС

- Чађава пегавост листа и краставост плода јабуке

- ЦЕНЕ ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА ПРЕУЗЕТИХ ИЗ СТИПС -а

СЕТВА (САДЊА) ПРОЛЕЋНИХ РАТАРСКИХ И ПОВРТАРСКИХ КУЛТУРА

Оптимални рок пролећне сетве како ратарских тако и повртарских култура не постоји. Сетва се обавља онда када се сетвени слој земљишта загреје на температури од 10-12°C (кукуруз) а то је у нашим агроеколошким условима месец април. Јара стрна жита се сеју крајем фебруара или у првој половини марта месеца онда чим временски услови дозволе када се сеје и грашак. Лукови се сеју крајем марта и почетком априла, као и салата и спанаћ. Поврће преко расада (паприка, парадајз, рани купус) се сеје почетком априла месеца у топле или полутопле леје.

Сетва кукуруза овога пролећа је отпочела нешто раније у односу на прошле године из разлога повишених температура за овај период. Због довољно влаге на смоничавим-тежим земљишту не треба сејати дубље од 5 см, на нормалном земљишту 6-7 см док на лаким земљиштима дубину сетве треба одрадити на 8-10 см. Веома је важно сетву завршити крајем априла јер каснија сетва негативно утиче на принос кукуруза. Прерана сетва је непожељна јер је процес клијања и ницања дужи те у условима хладнијег и влажнијег времена долази до пропадања клице и слабијег ницања. Три до четири дана пред сетву треба унети азотно ђубриво намењено за прихрану кукуруза па онда извршити сетву. Ово из разлога што каснија прихрана може бити неефикасна из разлога недостатка влаге што је последњих година карактеристика у летњем периоду. Одмах по ницању кукуруза азот ће бити приступач за биљку и веће су шансе икоришћавања овог елемента него употреба у фазама развоја када у нашим условима обично засуши и азот остане не искоришћен. Ово правило ђубрања (прихране) не важи за њиве које се наводњавају. Код њих се прихрана обавља из два пута. Најпре у фази 5-6 листа и друга у интензивном порасту биљне масе (до десет листа) у фази метличања када може да користи азот тј. фази када јој је и најпотребнији. Сетву у долини река ћемо обавити раније са средње касним и касним хибридама, док у брдском делу нешто касније уз употебу раних и средње раних хибрида. Благовремена сетва има више предности: биљке се брже развијају те у фазу цветања која је критична у расту и развићу кукуруза улазе пре наступања суше и високих температура, биљке боље развијају коренов систем што им омогућава да при летњој суши боље користе воду из дубљих слојева земљишта, као и да је сазревање раније због чега је садржај воде у зрну мањи а и ранија берба омогућује благовремену сетву озимих стрних жита.

Садња кромпира. Одређивање најповољнијег времена садње има велики значај за принос кромпира а повезано је са временским приликама, влажношћу и температуром земљишта. У нашим условима садња се обавља од марта до средине маја месеца. Кромпир треба садити када се земљиште на 10 см дубине загреје на 6-8 °C. Претерано рана садња носи ризик од пролећних мразева. Каснија садња има нижи принос и до 25%. Избор садног материјала је главни предуслов при осталим једнаким условима јер употреба правога семенског кромпира је предуслов за економичну и рентабилну производњу. Како је производња кромпира веома скупа стога треба посебно водити рачуна о квалитету и пореклу семена. Семе кромпира треба предходно наклијавати. Поступак наклијавања обавља се 5-6 недеља пре садње и то у чистим и сувим просторијама. Оптимална температура треба да износи 12-15 °C са 85-90% релативне влажности ваздуха. Потребно је да кромпир буде поређен у што тањем слоју како би се сва окца активирала и дала снажну клицу. Просторије за наклијавање треба повремено проветравати. Најбољи приноси остварују се садњом кромпира масе 70-80 грама. Због недостатка довољне количине здравог декларисаног семена може се

вршити сечење кртола. Уколико се кртоле пре садње секу онда је потребно кромпир сећи по дужини тако да приближно једнак број оцаца односно клица стане на свакој половини. Сечење кртола треба обавити десетак дана пре садње како би се пресек био пресвучен слојем плуте (како би зарастао).

Сетва расада повртарских биљака за прозводњу на отвореном обавља се почетком априла месеца у топлим и полутоплим лејама. **За сетву паприке** потребно је употреба декларисаног семена 7-8 гр./м², како би добили око 600 стр/м² нормално развијеног расада. Важно је напоменути да расад треба редовно заливати и то на почетку чешће поливање са мањом количином воде, и како расад добија у маси воду треба давати ређе са већом количином да би на крају недељу дана пред садњу у потпуности обуставили заливање. Приликом садње полити само онај расад који ће тог дана бити расађен. Температура за ницање расада треба да је у леји 28-30°Ц, после ницања за развој расада довољна је дневна температура 22-25°Ц, уз ноћну 18°Ц. Прихрану расада обавити у развоју расада са четири стална листа фолијарном прихраном НПК 4гр./10л. воде.

Саветодавац ратарства и повртарства Зоран Милосављевић

Зашто и како до земљорадничке задруге?

Задруга представља облик пословног предузећа, које својим члановима обезбеђује добит. Задруга је правно лице, а задругари својим пословањем по задружним принципима остварују своје интересе. Задругар је физичко лице које је члан задруге, које преко задруге продаје своје производе, услуге, као и набавља репроматеријал, производе и др. за обављање своје делатности. Задруга се оснива и послује на задружним вредностима које се спроводе по задружним принципима. Задружне вредности су: самопомоћ, самоодговорност, једнакост, солидарност, демократичност, правичност, које се спроводе у складу са задружним принципима, којима се руководе сви задругари.

Код организовања пољопривредних произвођача у задруге, пољопривредници одговарају за обавезе задруге само до висине својих улога, што представља одређену правну сигурност за произвођаче да ће у случају лошег пословања задруге, њихова приватна имовина која није ушла у капитал задруге бити заштићена.

Нови Закон о задругама регулише превођење друштвене и државне својине у задружну у свим случајевима када је задруга власник. Број задругара потребних за оснивање задруге уместо 10 сада је 5, при чему задруге са малим бројем задругара неће морати да имају Управни и Надзорни одбор већ само Скупштину. Задруга се оснива на оснивачкој скупштини, закључењем уговора о оснивању. Оснивачи и задругари могу бити домаћа и страна физичка лица у складу са законом. Оснивачку скупштину сазива представник оснивача који су одлучили да оснују задругу. Оснивачка скупштина се може одржати и пуноважно одлучивати само ако присуствује најмање пет оснивача. Скупштина доноси одлуке већином присутних гласова, а један од присутних чланова се бира за председника Скупштине.

Право на управљање задругом имају сви задругари. То право остварују на седницама Скупштине задруге. Задругари задругом управљају и преко Управног одбора, који чине изабрани представници задругара. Управни одбор се бира када задруга има више од 20 чланова. Управни одбор представља оперативни орган, који се чешће састаје. Надзорни одбор обавља контролу и надзор над радом Управног одбора и директора задруге. Управни одбор, Надзорни одбор и директор задруге треба најмање

једном годишње да обавештавају Скупштину задруге о свом раду и активностима, које су им по задружним правилима поверена на решавање и поступање.

Директор задруге је руководећи орган и по закону одговоран за вођење послова и законито поступање, задужен за односе које задруга заснива са запосленим радницима и спровођење у дело одлука које су донеле Скупштина и Управни одбор задруге. Задаци руковођења су: планирање радних задатака, подела радних задатака уз давање стручних упутстава, контрола извршења радних задатака, као и комуницирање са субјектима из привредног и друштвеног окружења.

Циљеви формирања задруге биће оправдани ако се усвоје планска документа:

- Стратегија развоја задруге (циљеви и правци развоја задруге),
- Финансијски план (обично се доноси за одређени временски период),
- Маркетинг план (процена понуде и потражње, циљно тржиште, асортиман производа, дистрибуција, представљање и промоција производа идр.).

Уколико се јасно дефинишу и образложе ова планска документа, пословање задруге је много лакше. Постиге се предност и у организовању пословних активности, омогућава се процена ризика у пословању, предност код кредитора, задругара и коопераната.

Саветодавац воћарства и виноградарства Љиљана Гвоздић

ИПАРД фондови

ИПАРД представља пету компоненту ИПА (предприступна средства ЕУ), и та средства намењена су за:

- Унапређење тржишне ефикасности, конкурентности и увођењу стандарда ЕУ.
- Развој руралне економије као и диверсификацију економских активности на селу. Заинтересовани пољопривредни произвођачи могу конкурисати ако су уписани у Регистар пољопривредних газдинстава. Корисници треба да :
- докажу да немају неизмирене порезе или обавезе за социјално осигурање, ни било какве друге неплаћене обавезе према држави у тренутку подношења пријаве;
- да поднесу потписану изјаву да нису аплицирали за исто улагање код других ЕУ и / или државних фондова;
- у случају подношења захтева за инвестиције кроз ИПАРД, корисник мора да измири све доспеле обавезе по раније одобреним инвестицијама финансираних од стране МПЗЖС;
- у случају када корисник није власник имања или земљишта где ће се инвестиција вршити, мора да поднесе уговор о лизингу или закупу који покрива период од најмање пет година од дана коначне исплате. Корисник треба да докаже своја искуства и знања у области пољопривреде кроз:
- завршену средњу школу у области пољопривреде;
- искуство у пољопривреди (доказује се кроз упис у Регистар пољопривредних газдинстава);
- завршен факултет;
- завршену средњу школу и писану изјаву да ће похађати најмање педесет часова обуке из области за коју конкурише у ИПАРД програму. Приликом конкурисања пољопривредни произвођач мора да обезбеди пун износ новца потребног за реализацију инвестиције и након тога конкурише и прилаже сву потребну документацију како би ушао у процес одобравања пројекта. За инвестиције испод

50000 еура потребна је поједностављена верзија бизнис плана, а за инвестиције преко 50000 еура неопходан је комплетан бизнис план у складу са формом припремљеном од стране ИПАРД Агенције. Инвестиција не сме бити започета пре него што пројекат буде одобрен. Пошто се пројекат одобри, произвођач може започети инвестицију, али не сме одступити од свог пројекта који је приложио приликом конкурисања. Такође мора да достигне стандарде ЕУ, у зависности од инвестиције. У супротном, корисник је дужан да врати сва средства. Корисник почиње са инвестицијом након одобравања пројекта и може да обави рефундацију утрошених средстава у износу од 50% вредности инвестиције (55-60% у појединим случајевима) подносећи све рачуне и доказе о уплати средстава. Корисник је у обавези да у периоду од пет година након коначне исплате користи инвестицију у сврху за коју је намењен, без суштинских измена. Контрола инвестиције се обавља у неколико наврата. Прва контрола се обавља у фази одобравања пројекта којом се проверава да ли је корисник започео инвестицију или купио опрему за коју конкурише. У случају да је већ започео инвестицију, његов захтев за остваривање права над ИПАРД средствима биће одбијен. Друга контрола се обавља пре исплате средстава. И на крају последња контрола се обавља после реализоване инвестиције и исплаћених средстава кориснику (то је ex –post контрола) која има за циљ утврђивање да ли је инвестиција одржана и да ли су постигнути стандарди ЕУ на крају инвестиције. Корисник је дужан да чува сву документацију од тренутка склапања уговора до тренутка истека пет година од реализације инвестиције.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Чађава пегавост листа и краставост плода јабуке

Чађава пегавост листа и краставост плода је веома распрострањена болест и једна од економски најзначајнијих болести јабуке коју проузрокује гљива *Venturia inaequalis*. Среће се у свим воћњацима и рејонима посебно у оним где је клима хладнија. Проузрокује велике штете које се огледају у смањењу квалитета плодова, slabим образовањем родних пупољака за следећу вегетацију што доводи до смањења родности воћака и општем заостајањем у порасту. Заразе на плодовима могу да буду јако велике, да се тешко може наћи здрав плод без карактеристичних чађавих краста.

Паразит се развија на свим зелјастим деловима јабуке, а најкарактеристичнији симптоми се јављају на лишћу и плодовима. Патоген заражава лишће рано у пролеће, пре цветања воћака. На лишћу се најпре примећују пеге мркозелене боје, које касније постају тамне-чађавог изгледа. Пеге се претежно јављају на лицу лиске и различите су величине. Могу међусобно да се споје, када цео лист бива покривен. Ткиво испод пеге губи хлорофил, некротира и суши се. Због неуједначеног пораста оболелог и здравог

тквива лишће се деформише. Јако заражено лишће опада, што се најчешће дешава при раним заразама младог лишћа.

Цвет може да буде заражен још у фази отварања цветног пупољка. Први симптоми болести уочавају се на чашичним листићима, цветној ложи и петелкама. Инфицирани цветови лако се уочавају. На њима се образује превлака конидија маслинасте, а затим цветови потамне, суше се и опадају. Проређивање цветова у случајевима изузетно великог цветања воћака нема осетнији утицај на родност јабуке.

Плодови оболевају од заметања до бербе, па чак и за време складиштења. Највеће штете настају ако дође до масовне инфекције младих плодова, који закржљају и опадну. На површини плода се развијају мркозелене пеге у оквиру којих тквива изумиру. Ободели део плода слабије расте, што има за последицу његово неправилно развиће и појаву већих или мањих пукотина у оболелом месу плода. Ширење пега се зауставља формирањем плутног слоја испод зараженог места. Паразитирана тквива се сасушују и испадају. Красте на плодовима служе као улазна врата многим микроорганизмима. То је један од разлога што плодови током складиштењ труле и пропадају. Осим тога красте кваре њихов изглед и умањују им тржишну вредност.

Проузроковач болести се током зиме одржава у опалом лишћу, зараженом у претходној сезони. У пролеће, са порастом температуре и влажности, из органа гљиве ослобађају се аскоспоре, које ношене ваздушним струјама доспевају до надземних делова јабуке, где клијају и продиру у биљно тквиво остварујући инфекцију. Период сазревања и ослобађања аскоспора је јако развучен и обично траје 4 до 6 недеља. То се поклапа са фенофазама јабуке почевши од “мишјих ушију“ до 2 до 3 недеље након прецветавања. У условима дужег периода влажења пупољака, лишћа или плодова, аскоспоре након доспевања на ове надземне делове јабуке клијају у инфекциону хифу и продиру у биљно тквиво. Време потребно за клијање и продирање патогена зависи од температуре и дужине влажења. При температури од 4,4 °C потребно је 48 сати за инфекцију, док је при температури од 17,3 до 23,9 °C потребно је само 10 сати.

Болест се може сузбити на више начина. Сакупљањем, спаљивањем или заоравањем опалог лишћа у јесен уништавају се органи за презимљавање, чиме се смањује заразни потенцијал. Од значаја може да буде и гајење отпорних сората, што отежава постојање већег броја физиолошких раса. Најбољи резултати се постижу применом фунгицида у одређеним временским интервалима током целе вегетационе сезоне. За сузбијање најчешће се користе фунгициди на бази : бакра, каптана, метирама, дифеноконазола, манкозеба, пропинеба, хлороталонила, тебуконазола, додина итд.

Саветодавац заштите биља **Недељковић Синиша**

Поштовани пољопривредни произвођачи посетите интернет страницу www.agoponuda.com, а уколико Ви желите да понудите свој производ на продају обратите се нама.

АГРОПОНУДА – БЕРЗА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА СРБИЈЕ

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – ЗЕЛЕНЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 4-11.04.2016.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дан)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	170	140	150
Јабука (остала)	100	60	70
Лимун	200	180	180
Мандарина	150	140	140
Поморанџа	1200	10	90
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац-салатни	150	-	100
Кромпир	80	60	60
Паприка-шилџа	500	-	600
Лук црни	100	70	80
Парадајз	200	200	180
Тиквице	150	180	150
Шаргарепа	80	60	60

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ВОЋА И ПОВРЋА – КВАНТАШКЕ ПИЈАЦЕ ЗА ПЕРИОД
ОД 4-11.04.2016.ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Банана	147	120	-
Јабука (остала)	70	40	55
Лимун	135	130	135
Мандарина	110	90	115
Поморанџа	85	50	65
Јединица мере (кг/дин)	Београд	Краљево	Ниш
Краставац салатни	90	-	85
Кромпир	40	35	45
Паприка шилџа	310	-	300
Лук црни	50	40	60
Парадајз	150	-	160
Тиквице	100	-	120
Шаргарепа	40	25	35

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИВЕ СТОКЕ НА ПИЈАЦАМА ЗА ПЕРИОД
ОД 04.-11.04.2016 ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (дин/кг)	Тежина/узраст	Раса	Београд	Краљево	Ниш
Двиске	све тежине	све расе	200	130	-
Јагњад	све тежине	све расе	300	260	290
Јарад	све тежине	све расе	-	200	-
Јунад	350-480кг	СМ	-	-	-
Јунад	>480	све расе	255	220	220
Козе	све тежине	све расе	-	-	-
Крава за клање	све тежине	СМ	-	130	-
Крмаче за клање	>130кг	све расе	100	100	-
Овца	све тежине	све расе	150	110	-
Прасад	16-25кг	све расе	180	180	150
Телад	80-160	СМ	400	350	-
Товљеници	80-120	све расе	115	100	120
Товљеници	>120кг	све расе	110	130	100
Шиљежад	све тежине	све расе	200	-	-

*ДОМИНАНТНЕ ЦЕНЕ ЖИТАРИЦА ЗА ПЕРИОД
ОД 04.-11.04.2016 ГОДИНЕ
ЦЕНТРАЛНА СРБИЈА*

Јединица мере (дин/кг)	Београд	Краљево	Ниш
Кукуруз	20	22,5	21
Пшеница	22	25	22
Сточни јечам	24	28	-

WWW.stips.minpolj.gov.rs